Ledaren

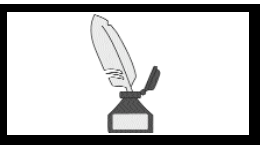

ARS MEDICINA
KLM-AKTUELLT
är organ för Kristna Läkare och Medicinare i Sverige.
© Ars Medicina
ISNN 028 - 47 53

Ansvarig utgivare
Iris Denstedt-Stigzelius

Redaktion med e-postadresser
Sara Degerman-Carlsson,
sara.degerman-carlsson@vgregion.se
Magnus Göransson,
goransson@xpress.se
Magnus Landgren (red),
magnusklandgren@hotmail.com
Tomas Seidal,
tomas.seidal@swipnet.se

Ars Medicina
Boställsgatan 3
542 42 Mariestad

Prenumerationspris
Enskild 100 kr per år
Organisation 50 kr per år
(Prenumeration ingår i medlemsavgift)

KLM kansli
Bergbackagatan 1
553 12 Jönköping
Tel 036-30 78 44
Pg 15 42 05 - 9
E-post: info@klm.s.se
WWW: www.klm.s.se

KLM medlemsavgift
Läkare, tandläkare och pensionär 350 kr per år. Make/maka, med stud och tandläkarstud 50 kr per år. Begär stadgar!

Respektive artikelförfattare svarar för sina ståndpunkter och ledaren är redaktionens. Debatt välkomnas!

Produktion:
Textorama, Box 427,
573 25 Tranås, tel 0140-687 50,
E-post: info@textorama.se

Illustration framsida:
Christina Swartling

Gud till ära,
människor till tjänst.

Världsbilden avgör vinklingen...

Sjukvården och den medicinska vetenskapen är en social verksamhet. Värderingarna, de grundläggande antagandena och givna parametrar inom professionen, tar vi i allmänhet över från våra lärare och de samtida medicinska universiteten, tidskrifterna och läkemedelsindustrin. Denna sociala matris är stadd i ständig förändring, i ett växelspel med samhällsutvecklingen och för tillfället dominerande föreställningar. Idag Queerteori om könsidentitet och evolutionism i fråga om människans ursprung och mening, för att nämna några modefilosofier som påverkar helheten.

Detta är naturligtvis viktiga saker att ha i åtanke när forskningsområden och metoder prioriteras och implementeras. Debatten om ABC (Abstinence, Be fa i t hful och Condoms) i kampen mot HIV, aborternas roll i familjeplaneringen, gränserna för embryonal stamcellsforskning, selektiv fosterdiagnostik, livsåskådningens roll för hälsan etc. etc. är solklara exempel där världsåskådningen styr.

”Alla som har arbetat som journalist och på en redaktion vet att det finns ett oerhört stort utrymme för den enskilde journalisten att styra vinklingen av en story – även med små medel, som val av ingresser och valörer på ord. Det viktiga är inte partikopplingen utan den dominerande verklighetsbilden hos dem som behandlar en story. Vi talar inte om en konspiration utan om en fundamental verklighetssyn som när den är relativt enhetlig inom en grupp lätt omvandlas till kollektiv konvention. Man upphör att se att den”normala” vinklingen alls är en vinkling, eftersom omgivningen har samma perspektiv.” [1]

[1] Hans Bergström, docent i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, fd chefredaktör samt fristående kolumnist i Dagens Nyheter i Ledare Opinion DN 20060801. Bland journalister i mellanchefsåldern sympatiserar 72% med s, v eller mp.

Studentarbete och kontaktpersoner på studieorterna HT 2006

Umeå
Johannes Eriksson
Kungsgatan 126 B
903 32 Umeå
090-14 01 91
epost ramsmyra@hotmail.com

Uppsala
KLM Uppsala
Magnus Öhlund
Studentvägen 36
752 34 Uppsala
018-51 11 67, 070-5974319
epost magnuz.ohlund@telia.com

Stockholm
Stockholms kristna medicinare
Matilda Eriksson
Valhallavägen 176, 5:e tr
115 27 Stockholm
08-66 47 333, 073-150 92 69
epost m_ilda@yahoo.se

Linköping
Fisherman´s Friend
Susanna Strömberg
Luftvärnsgatan 30
587 34 Linköping
013-13 46 06

Göteborg
EKG
Johan Berg
Dr Bex gata 2:108
413 24 Göteborg
031-755 71 08, 0735-802 671
e-post johan.berg@student.gu.se

Malmö - Lund
LUKAS
Per-Ola Forsberg
Kämnärsv.7H, lgh 321
226 46 Lund
046-12 05 57, 070-460 06 20
epost f01pf@efd.lth.se

Detta gäller naturligtvis också inom medicinen. Sannolikt finns det relativt många på ledande positioner, som i sin livsåskådning fortfarande omfattar den filosofiska positivismen, trots de positionsförkjutningar som skett inom den akademiska filosofin på senare tid.[2] Det är en världsåskådning som helt enkelt påstår – utan bevis – att t ex kristen skapelseteologi är ”kognitivt meningslös” eftersom den inte möter positivistens verifikationskriterium. Kanske skulle debatten bli mer klargörande om man i dagens pluralistiska samhälle inte bara deklarerar sina ekonomiska intressen och personliga band utan även sin livsåskådning. ”Intresset ljuger inte” är en del av den gamla marxistiska analysen och det ligger mycket i den devisen. Varför inte en ”varudeklaration”också på livsåskådningens område. Det finns nämligen ingen neutral mark och värderingarna spelar roll för medicinens utveckling.

”Kristna … skulle ha visat prov på mer integritet, självständighet och oberoende, mindre beredvillighet att trimma seglen för den förhärskande filosofiska dogmen och mer av kristet självförtroende… och nödvändigt är det tredje: kristet mod, eller frimodighet, eller styrka, eller kanske kristet självförtroende.” skriver Alvin Plantinga[3], egentligen till professionella filosofer men det skulle kanske lika gärna kunna riktas till kristna läkare och forskare.

Av och till flammar debatten upp om ”intelligent design” – nu senast på Linköpings universitet. Krister Renard redovisar här synpunkter från teleologiskt[4] perspektiv och teologen Seth Erlandsson synen på vetenskaplig metod i arbetet med Bibeln.

[2] Kunskapsteoretisk uppfattning att det endast är erfarenhetsvetenskaperna som kan bibringa kunskap.
[3] Alvin Plantinga i *Advice to Christian Philosophers (With a special preface for Christian thinkers from different disciplines.)*
[4] Teleologi: av grekiskans telos, ändamål och logos, lära. Tanken att något är ett mål.

Red

KLM-aktuellt

Studenthelgen på Skaganäs

Foton: Iris Denstedt-Stigzelius

Så hade en ny hösttermin börjat och med den kom även det årliga nationella KLM-mötet. Efter en eftermiddag med Piaf, Carola och Frälsningsarméns sånger i bilen på smala tivedsvägar hittade vi till slut fram till Skaganäsgården, några röda stugor med vita knutar i allmogestil som har varit medicinares tillflykt undan tentor och plugg varje höst de senaste åren när det är dags för nationell träff. Varmt te och korv mötte oss och bakom dessa log flera av de ansikten man kände igen sedan tidigare år. I år var det Stockholm som hade ansvaret för helgen. Vi lade märke till att uppslutningen än en gång var störst från västkustskt håll, något som fick kaprifolen inom mig att blomma lite extra. Kvällen ägnades mycket åt samtal och samkväm. Efter en kortare kvällsandakt drog de flesta sig dock tillbaka till sina sovgemak, som var förvånansvärt varma i år, om man jämför med förra året.

Årets talare under helgen var den kontroversielle Krister Renard som talade om ”Vetenskapen”. Honom fick vi möta på lördagsmorgonen och det blev intensiva och mycket intressanta föreläsningstimmar. Tesen som drevs var till stor del Vetenskapen som vårt samhälles oantastliga och heliga ko. Däri rymdes förstås en del evolutionskritik, men också mycket uppmuntran till oss som ska bli framtidens läkare att tänka kritiskt och stå upp för Jesus på alla fronter. Jag tror vi alla fick ut en hel del av undervisningen.

Vidare övergick eftermiddagen i fria aktiviteter, vilket till stor del innebar att lära känna varandra bättre under promenader till Antongranen och den närbelägna sjön. Jag måste erkänna att jag nog talade mest med studenterna från min egen universitetsstad, men det var verkligen värdefullt. Det är inte alltid man får så lång tid att prata med äldre- och yngrekursare,

ens i sin egen kristna skolgrupp.

Vi fick även visit av medlemmar från KLM:s styrelse som berättade lite om organisationen och ville höra av hur vi vill fortsätta med dessa nationella möten. Det finns planer på att utvidga till ett nordeuropeiskt samarbete och kanske ha fler internationella träffar. Gruppen av studenter tyckte om idén men ansåg ändå att de nationella

mötena också behövs, då de fyller en så viktig funktion för gemenskapen studieorterna emellan.

Personligen måste jag säga att min värld öppnades lite under helgen, särskilt när det talades om den internationella organisationen. Plötsligt förstod jag ännu en gång att vi var del av en stor kropp som når över hela jorden. Tänk vad härligt att få uppmuntran av andra händer och fötter från andra delar av världen. Det där internationella mötet låter ganska intressant trots allt. Kvällen ägnades åt en rolig festkväll i Stockholms regi med lekar och god mat. Mycket skratt och flams blev det!

På söndagen blev det i vanlig ordning gudstjänst i det lilla Skaganäskapellet. Trångt och intimt –mer hjärterum än stjärterum, men det är ju bara mysigt!

Helgen spelar en viktig roll för oss studenter. Den ger oss tillfälle att komma närmre andra kristna i samma situation som en själv och, om så än bara för en helg, dela liv, mat och disk med varandra. Så var det dags för kramring och urstädning av de små allmogehusen innan vår lilla karavan av bilar tog oss tillbaka till vår sköna bästkust till tonerna av Håkan Hellström.

Martin Berndtsson
termin fyra i Göteborg

Studiosus Medicus

Några rader från studentsekreteraren

I missionsbefallningen (Matt 28:16-20) säger Jesus att Han har all makt i himmelen och på jorden och att Han är med oss alla dagar intill tidens slut. Tänk på det. Om det verkligen är sant, och det är verkligen ett stort om. Men om det är sant så blir det inte mycket bättre! Dessa två omvälvande sanningar är som pusselbitar som tillsammans får i alla fall mina tankar att svindla. Om Jesus har all makt i himmelen och på jorden så betyder det att han har auktoritet över politik, kungadömen, militärmakter och arméer. Han har makt över Stockholmsbörsen, Nasdaq och Dow Jones. Han har makt över universitet, forskning och utbildning. Han har makt över Sahlgrenska, Karolinska och alla de andra lärosätena. Han har makt över media och underhållning – radio, TV, tidningar, biofilmer och internet. Han har makt över idrott. Han har makt över naturfenomen, allt väder, vulkaner, jordbävningar och ozonlager. Han har makt över stjärnor, planeter och tid. Han har makt över våra liv, över liv och död, sjukdom och hälsa, framgång och motgång. Jesus har all makt! Det är en kittlande tanke. Om denne Jesus dessutom är med oss alla dagar intill tidens slut, blir det inte mycket bättre!

Jag hörde en gång om tre flickor i ett krigsdrabbat område. De hade hamnat i ett minfält, två av dem dog direkt medan en var skadad och låg och ropade på hjälp. Folk försökte ignorera hennes skrik och gick bara förbi på en liten väg en bit bort. Vad hade du gjort? Det kristna svaret är ”Jag har all makt i himmelen och på jorden… och jag är med dig alla dagar intill tidens slut”. Utan att göra oss dumdristiga, gör dessa sanningar oss till människor som vågar ta risker för Gud, ty vi vet att Han har all makt och att Han är med oss alla dagar intill tidens slut. Låt dessa ord få sjunka in i dig. Vila i vem du är i Gud och ta risker för Honom!

Kom också ihåg att plugga mycket är stort, men plugga lagom är större!

Bön:

Tack att du har kontrollen. Att när vi inte förstår någonting så kan vi vila i att du är Herre över allting. Du är vår trygghet. Stormen kan rasa utanpå, i dig är vi trygga. Hjälp oss att lita på dig, att hoppas på dig och ta risker för Dig! Amen!

Johan Berg

Verksamhetsstöd!

Möjlighet finns för studentorterna/studentföreningarna att erhålla verksamhetsstöd! Vänd er till kassören, Nils Svensson, tel 0500-412398 alt Svensson.Nils@telia.com.

Hälsningar från ICMDA Student and Junior Graduate Conference 7-11 juli och ICMDA XIII World Congress 11-16 juli 2006 i Sydney, Australien

Den internationella läkar- och tandläkarföreningen arrangerar vart fjärde år en världskonferens någonstans i världen. Detta år var det i Sydney, Australien. Temat var ”Health and Hope”. Över 500 studenter och unga läkare/tandläkare från hela världen samlades till egen studentkonferens innan världskonferensen med samma teman. Två svenska medicinstudenter och en läkare deltog i konferenserna. Programmet innehöll många olika områden allt från bibelstudier, lovsång, seminarier av olika slag och små diskussionsgrupper till internationell kväll och besök i Hillsong församling.

Det var inspirerande att lära känna så många från olika länder med samma yrkesinriktning och förstå gemenskapens betydelse: Vi samlas ihop som kristna läkare och tandläkare och uppmuntrar varandra till att vara den Gud har kallat oss att vara: leva som kristna i familjen, på arbetsplatser, i församlingar, i samhälle och i mission, följa Jesus exempel som helare och hoppgivare. Man såg kristna läkare som goda förebilder, levde sitt kristna liv i sin vardag och jobbade i det krävande yrket. Man fick mycket bra tips att jobba i den sekulära världen som kristen läkare – vilket ibland kan kännas som en riktig utmaning. Man fick bra kontakter för framtiden och märkte Guds ledning i några speciella möten med vissa människor.

Vi är en del av kontaktnätet i världen som kristna läkare och tandläkare. Vi har möjlighet att påverka vår värld. Tillsammans blir våra gåvor, kallelser och kontakter starkare. Det kristna läkar-/tandläkarsällskapet är inte en församling, men uppmuntrar oss som yrkesgrupp att gå vidare i vår kallelse och se det kristna perspektivet på vårt krävande yrke. Det är ingen tidskrävande klubb, utan gemenskap som ärar Gud i världen via uppmuntran att leva i relation med Gud och hans kallelse – det viktigaste i livet.

Jag rekommenderar varmt alla svenska studenter (och tandläkare/ läkare) att ta del i de internationella, europeiska och skandinaviska mötena: Europamöte i Österrike (2008), världskonferens i Sydamerika (2010) och de skandinaviska/baltiska mötena. Få uppmuntran, inspiration och en speciell gemenskap.

Jag vill också föra vidare hälsningar från de australiensiska medicinarna och tandläkarstudenterna. De är passionerade för det Gud vill göra i världen idag och i framtiden. De har skickat ett DVD-paket till KLMs studentarbete innehållande alla lektioner från studentkonferensen. Hoppas KLM har möjlighet att kopiera paketet till alla sina studentmedlemmar. Arrangörerna rekommenderade också en bok för alla studenter: *Tessellating – Starting Out in Medicine and Dentistry – Where Faith Meets Practice* skriven av Dr Jeremy Beckett (Christian Medical & Dental Fellowship of Australia, Inc/ ICMDA). Med vänlig hälsning

Sini Lehtonen

med. stud. Umeå Universitet T7
siirai02@student.umu.se

Stipendier för år 2007 för läkarkandidater från Läkarmissionen genom KLM

Läkarmissionen delar ut stipendier genom föreningen Kristna Läkare och Medicinare (KLM) avsedda för läkarstuderande, som tidigast efter termin 6 ämnar göra studiebesök på ett missionssjukhus under minst sex veckors tid. Den som ansöker om stipendium ska själv ombesörja nödvändig kontakt med aktuell organisation inför studiebesöket och resan. Stipendiesumman är på 7.000 kr per person och är inte avsett att täcka samtliga kostnader utan bör betraktas som ett resebidrag.

Syftet med stipendiet är att stimulera intresset för missionssjukvård och främja framtida rekrytering av missionsläkare eller läkare som kan vara resursperson för missionssjukvård.

1. Stipendiet kan sökas av läkarstuderande, tidigast efter termin 6, eller läkare som ännu inte erhållit legitimation.

2. Ansökan görs på särskilt formulär som rekvireras från Per-Arne Parment (per-arne.parment@crossnet.se).

3. Till ansökan bifogas sökandens meritförteckning, skriftligt godkännande från respektive missionssjukhus/missionssällskap samt skriftligt intyg från två referenspersoner.

4. Ansökan ska vara KLM tillhanda senast 31 december 2006.

5. Stipendiaterna förbinder sig att senast en månad efter hemkomsten skicka en reserapport till KLM om sina erfarenheter. Rapporten ska vara utformad på ett sådant sätt att den kan publiceras i tidningen *Svenska Journalen* och/eller tidskriften *Ars Medicina*.

KLMs styrelse äger, i samråd med Läkarmissionens ledning, beslutanderätt i fördelningen av stipendierna.

Ansökan skickas till:
Per-Arne Parment
Nockebyvägen 63
167 75 Bromma

Stipendietips...

Utlysande av stipendier för år 2007
Greta Brodins stipendiefond

Greta Brodin, 1907-1982, studerade medicin och var verksam i de kristna medicinargrupperna i Lund och Göteborg. Enligt hennes testamente förvaltar KLM en stipendiefond där styrelsen för KLM har att besluta och prioritera bland inkomna ansökningar.
Testamentet lyder: ”Fonden skall fortleva och stipendier skall utdelas så snart avkastningen enligt medicinarkretsens mening förslår härtill. Stipendierna skall i första hand fördelas med en tredjedel till riksverksamheten, en tredjedel till verksamheten i Lund och en tredjedel till verksamheten i Göteborg.”
Välkommen att skicka in ansökan för 2007 senast 061231 till Per-Arne Parment, Nockebyvägen 63, 167 75 Bromma. Ansökan skall innehålla ändamål med pengarna och budgetplan. Utdelning sker efter styrelsens beslut vid möte i januari 2007.

von Holsts hälsovårdsfond -
2007 års utdelning

Ur donationsbrev: ”Fondens årliga avkastning skall, sedan minst tjugo procent tillförts fondkapitalet, utdelas enligt KLMs styrelses beslut, dels som stipendium till personal inom hälso- och sjukvården som målmedvetet engagerat sig i utvecklingen av en kristen helhetssyn inom hälso-, sjuk- och socialvården, dels som stöd vid anordnande av lokala och regionala konferenser samt dels som resebidrag till kristen hälsovårdspersonal i andra länder för att möjliggöra deras deltagande i internationella konferenser i de nordiska länderna, anordnade av KLM eller dess motsvarighet.”
Ansökan sändes till Per-Arne Parment, Nockebyvägen 63, 167 75 Bromma, senast 061231.

BudgetBoken - Böcker i små upplagor

Vi kan trycka böcker i små upplagor till mycket rimliga priser.
Exempel: En pocketbok på 100 sidor med färgomslag,
i 300 exemplar, för totalt bara 94 kr per styck, inklusive moms.
I priset ingår grafisk formgivning, tryckning och frakt.
Inga andra kostnader tillkommer*!
Perfekt för bland andra föreningar och enskilda som vill ge
ut en bok, men i bara några hundra exemplar.
*Under förutsättning att det manus vi får är slutgiltigt.

Textorama • Box 427 • 573 25 Tranås • tel 0140-687 50
info@textorama.se • www.textorama.se

Almanackan

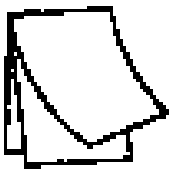

Onsdag 29 november kl 16.30-18.00 i sal E2

Läkarstämmoymposium: ”Pandemier och Etik”

Moderator: professor Bo-Eric Malmvall

1. Influensa och pandemier – historia och framtid, *professor Annika Linde, SMI*
2. Samhällets planering för en pandemi och etiska aspekter på denna
   Anders Lindberg, Socialstyrelsen
3. En bioetikers syn på etiska dilemman vid pandemi
   Anders Nordgren, bioetiker, Linköpings universitet
4. En infektionsläkare om etiska dilemma mellan plikt att tjäna sjuka och risk för egen smitta
   Med Dr Leif Dotevall, infektionsklin, Östra Sjukhuset, Göteborg

24-25 februari 2007

Ekumenisk konferens

Arrangör: En eller flera av NFKL, KLM, Respekt, Sensus

Ämne: HIV/AIDS och den kristna kyrkans familjesyn

Plats: Ersta Konferens, Stockholm. Självkostnad för deltagarna: 400 kr

Lördag:	12.00-13.00	Lunch
	13.00-13.30	Välkomsthälsning o inledning. Hur ser kyrkan på familjen? Biskop William?
	13.30-15.00	Ett holistiskt HIV/AIDS projekt i en församling i Uganda 2001-2006. Dr. Margrethe Juncker, Mocambique. Film visas.
	15.00-15.30	kaffe/the
	15.30- 17.00	Erfarenhet av arbete med psykosociala förhållanden, t.ex med prostituerade i Tanzania. Ev. Dr Ingegerd Roth
	18.00-19.30	Kvällsmat
		Muslimska inställningar? Avslut kl 21.00
Söndag		
	08.00-09.00 el	
	11-12.00	Mässa Ersta Kyrka eller Eugenia Kyrka
	09.00-10.30	Kvinnans utsatthet i krig och kris. Hur förebygga och hur behandla? Christina Doctare?
	12.00.12.30	Avslutning. Vad lärde vi oss? Biskop Anders/William?

För mer information: Kontakta KLMs kansli.

Utblick

Papist javisst

Inspiration & Explorers

”*Från en anonym födelse i en polsk by till den mest uppmärksammade begravningen i mänsklighetens historia, speglar Karol Wojtylas episka livshistoria det tjugonde århundradets turbulens. Som barn och ung man, i huvudsak en privat kamp, i 8-årsåldern moderlös, jagad av nazisterna för att organisera hemliga gudstjänster och teateraftnar, fortsatt kamp bakom järnridåns påtvingade ateism …Det 20:e århundradets ideologiska kamp frambringade många karismatiska ledare. Alltför ofta cyniker. Åtminstone ett givet helgon*.” Tidskriften *Time* om påven Johannes Paulus II den 13/11 2006.

Fördomsfri forskning?

Professorn i Gynekologi och obstetrik Bengt Hamark uttalade sig enligt Göteborgsposten den 14/11 ”*– Det är en skam att mitt sjukhus har mage att öppna sig för en papistisk antiabortorganisation*.”

Uttalandet gällde ett seminarium anordnat av den katolska organisationen Respekt på Sahlgrenska sjukhuset om konsekvenserna av abort. Seminariet genomfördes ändå och innehöll två föredrag, dels ett av den norska psykiatrikern Anne Nordal Broen som talade om sin avhandling som bl a handlar om kvinnor som gjort abort och dels ett föredrag av sociionomen Maria Olsson från Minnamottagningen (en stödmottagning i Göteborg för kvinnor som behöver stöd i sin graviditet eller efter en abort) som berättade om sina erfarenheter.

Professor Hamark har tidigare framfört att abort inte medför ökad risk för psykiatriska eller psykologiska konsekvenser. [1]

Tidigare i år publicerades en omfattande epidemiologisk studie från Nya Zeeland där forskarna drog slutsatsen ”*Those having an abortion had elevated rates of subsequent mental health problems including depression, anxiety, suicidal behaviours and substance use disorders*,”.[2] Förste författaren David Fergusson som själv betecknar sig som ”pro choice” uttalar sig i en nyzeeländsk tidning att studien ger stöd för misstanken om ökad ohälsa hos kvinnor som gjort abort och föreslår nya och större studier eftersom det är ett så vanligt ingrepp. ”*If we were talking about an antibiotic or an asthma risk, and someone reported adverse reactions, people would be advocating further research to evaluate risk*,” ”*I can see no good reason why the same rules don't apply to abortion*.”

[1] ”*I själva verket är det under alla omständigheter större medicinska, psykiatriska/psykiska och sociala risker förenade med att fullfölja graviditeten än att avbryta den*” s. 23 nr 1/2000 i *Medlemsbladet*, ges ut av Svensk Gynekologisk och Obstretrisk förening. Rubriken på artikeln var ”Hur tar vi hand om abortsökande kvinnor i ett modernt samhälle? Rapport från ett seminariearbete i anslutning till POSARG´s arbetsinternat 11-12 november 1999. G Edström, B Hamark, L Hellström, P Hinsell och B Tegmark.

[2] J Child Psychol Psychiatry. 2006 Jan;47(1):16-24. Det rör sig om en longitudinell kohortstudie över 25 år, från födsel till vuxen av 1265 individer. Information om graviditet/abort samlades in vid 15-18 år, 18-21, och 21-25 år och mätningar gjordes enligt den vedertagna kriteriebaserade amerikanska psykiatridiagnosmanualen DSM-IV och sedan kontrollerades mot barndoms- och familjefaktorer. Man kontrollerade också för s k kända confounding factors. Resultat: 41% av kvinnorna hade blivit gravida före 25 år varav 14.6% hade gjort abort. De som haft abort hade en förhöjd risk för depression, ångest, självmordsbeteende och missbruk. Enligt ”abstract”.

Relativism och fundamentalism

“*Relativism is bad for civility because it precludes the moral condemnation of virtually anything at all. Fundamentalism is bad for civility because it produces irresolvable conflict with those who do not share its beliefs*” skriver sociologen Peter L Berger vid Boston School of Theology. Berger m fl refereras av Anders Gustafsson i *Dagen* den 15/11 under

rubriken Relativismen och fundamentalismen –grenar på samma träd ”*Moderniteten sekulariserar inte samhället – däremot pluraliseras det. Pluralism skapar i sin tur relativism. Mångfalden och frånvaron av något absolut har redan luckrat upp de gemensamma värderingar som en gång höll samman enskilda samhällen. Processen accelereras i Väst av att den moderna staten inte förväntas gynna en åsiktsriktning framför en annan. …samtidigt, skriver Berger, kan förstås sekulära värdesystem och världsåskådningar drivas på ett fundamentalistiskt sätt. Det gäller t ex den militanta ateismen, det gäller den extrema nationalismen.*” Idag definieras ordet ”fundamentalism” som det samma som ”fanatism, utan tolerans”. Så har det inte alltid varit men det gör i praktiken ordet omöjligt att använda idag utom som invektiv och det gäller kanske även ordet ”relativism”.

WWW.KLM.S.SE

- Almanacka med aktuella evenemang
- Namn, telefon och epostadress till KLMs kontaktpersoner på studieorterna
- Tidskriften Ars Medicina i PDF-format. Du kan spara intressanta artiklar genom att öppna PDF-filen, kopiera texten och spara den i t ex ditt ordbehandlingsprogram
- Intressanta weblänkar
- KLMs stadgar

Insänt

Behov av varudeklaration inom vården

Linda Bergling är pastor i församlingen Arken i Kungsängen och doktor i Pastoral Counselling vid Life Christian University, Tampa, USA.

Metoder inom alternativ- och komplementärmedicin blir alltmer aktuella inom vården. Vem har tänkt på att ge en saklig information om dess andliga innehåll och världsåskådning?

I vårt utbildnings- och själavårdsarbete i Arken, Kungsängen får vi varje år kontakt med tusentals människor. Vi arbetar nu en del med att kartlägga öppenheten och transparensen gällande de vårdalternativ som erbjuds, där rötterna återfinns i någon religion eller andlig lära. Detta oavsett om det gäller österländska religioner som; buddhism, hinduism, taoism eller om det gäller andra religioner som kristendom och islam.

Många av de som besöker vårt center, både patienter och de som arbetar inom vård och omsorg, uttrycker en växande oro över de kurser, utbildningar och behandlingsformer som används inom sjukvården. Dessa uppfyller i vissa fall kraven på vetenskap och beprövad erfarenhet, men det ges inte information om metodens andliga rötter, världsåskådning och grundläggande läror.

Hösten 2004 genomförde Stockholms läns landsting en enkätundersökning bland landets allmänläkare. Övervägande delen av dem hade ingen kunskap om komplementär/alternativ medicin. Stockholms läns landsting har också arbetat med ett förslag för samverkan mellan hälso- och sjukvården och ovannämnda grupp. År 2002 kartlade landstingsförbundet 16 av landets landsting. Alla erbjöd metoder som räknas till alternativmedicinska metoder.

I gruppen runt denna utredning om samverkan fanns en referensgrupp och en sakkunniggrupp. I mina förfrågningar om metodernas andliga rötter, fanns dock ingen sakkunnig utsedd angående detta. Varken hos SBU (Statens Beredning för medicinsk Utvärdering), KI (Karolinska Institutet), KAM (Kommittén för Alternativmedicin) etikprövningsnämnden, Socialstyrelsen eller patientombudsmannen hade man arbetat med denna viktiga fråga.

I Sverige har vi religionsfrihet och vårt samhälle blir mer och mer både mångkulturellt och mångreligiöst. Det är därför viktigt att den så kallade ”sakliga informationen till patienter” – den information som ska ha som mål att få patienten aktivt deltagande i sin behandling – även innehåller saklig information angående metodens andliga ursprung. Detta öppnar möjligheten för patienten att få ett erbjudande om ett alternativ som harmonierar med den egna trosuppfattningen. Vill man använda sig av österländska metoder skall det självklart finnas frihet till det.

Många patienter möter sjukvården i stor utsatthet, de har; kroniska trötthetssyndrom, utmattningsdepression, fibromyalgi, sömnrubbningar, spänningssmärtor, panikångest m.m. Den utsattheten medför att de har svårt att ta ställning till huruvida de ska ingå i forskningsprojekt eller deltaga i olika behandlingsmetoder.

Patienter får i stressrehabilitering kontakt med ”mindfulness” utan att veta att detta begrepp kommit till psykoterapin främst via buddismen. Ett annat alternativ som ofta erbjuds är yoga; en metod i en utsträckt andlig process inom både hinduismen och buddismen där karma, återfödelsen och nirvana är centrala begrepp.

Det är nu även förekommande att hatha yogan ofta plockas ut ur sitt sammanhang

och presenteras som ett fysiskt och mentalt träningsprogram.

Får cancerpatienterna, innan de erbjuds plats på Vidarkliniken, tydlig information om att den vetenskap som presenteras som neutral, är en ”andevetenskap” med läror om reinkarnation, kopplingar mellan metaller, planeter och andekroppar?

Kommer patienter som behandlas med olika kinesiska metoder som Tai Chi, qigong, akupunktur, akupressur och zonterapi att informeras om att ”energimedicinen” med sina flöden av goda och onda energier; ”yin och yang”, har sina rötter i en väldefinierad religion som heter taoism? Får de veta att man genom Qigong-metodens långsamma rörelser ska kunna reglera ”meridianer-energin”, och att andningsövningen ska ge en hjälp att cirkulera”Chi” eller ”energi”?

Kan man verkligen säga att meditationsmetoder blir helt neutrala genom att man använder ”neutrala” meditationsljud? Meditationsljud, så kallade ”mantran” bygger på vedantifilosofin åkallande av olika gudar; främst Brahma, Vishnu och Shiva[1].

Ingenstans i sjukvården, där man redan nu praktiserar alternativ medicin har vi funnit någon ”saklig och opartiska information” om bakomliggande religion.

Är det verkligen rätt av sjukvårdspersonal att säga att metoder är religiöst obundna och neutrala bara för att man har valt att plocka ut dem ur deras andliga sammanhang.

Eftersom metoderna presenteras som neutrala är det också ur forskningssynpunkt svårt att värdera de dolda faktorer som religionen utgör.

Att många av dessa metoder har en direkt koppling till praktiserad andlighet kan man se t.ex. på Harmoniexpo, Sveriges största alternativmässa för kropp och själ i Stockholm. Där samsas qigong, homeopati, kinesisk diagnostik och medicin, shiatsu och stresshantering med ”tidigare-liv-upplevelser”, ”kanalisering”, ”spå i kort”, ”auraläsning”, ”healing”, öppna dina mediala förmågor”, ”trumresor”, ”storseans”, ”chakra” och ”energibalansering”, ”tala med djuren” och ”arbeta med änglar”. Ja, nära hälften av föredragen på mässan har en andlig koppling.

Alla har rätt att välja sin metod eller världsåskådning, men när dessa berör vården och vårdpersonal så anser vi att det måste finnas en andlig ”varudeklaration”.

Förutom att berätta för patienten om de vetenskapliga resultaten för den speciella metoden behöver följande beaktas:

- Att information ges om metodens andliga /religiösa bakgrund (skall gälla all religion/andlighet).
- Vid erbjudande om meditationsmetoder som har sina rötter i andra religioner som kristendom, buddism eller hinduism skall samtidigt erbjudande komma om likvärdiga avslappningsövningar i harmoni med patientens trosuppfattning.
- Att bättre information ges om religion/ världsåskådning gällande de utbildninga r som erbjuds till sjukvårdspersonal inom landstingen.
- Att bättre kunskap ska finnas inom detta område hos dem som skall företräda patienter när det gäller anmälningar och klagomål om vård och behandling (t.ex. Socialstyrelsen och patientombudsmannen).
- Att Kommittén för Alternativmedicin, KAM ska redogöra för bakomliggande religioner /läror i sin information till sina patienter och allmänheten.

Linda Bergling

[1] Redaktionens kommentar: Se *Ars Medicina* Nr 3-4 2002 med bl a artikeln Alternativmedicin – ett kristet perspektiv som recenserar den innehållsrika boken *Alternative Medicine - The Christian Handbook*, av Donal O´Mathuna och Walt Larimore, Zondervan, Grand Rapids, 2001

Läkare läser Bibeln

"Han är lik morgonens ljus, när solen går upp, en morgon utan moln."
2 Sam 23:4

Det kan finnas mycket mörker i ett människoliv. Anfäktelser och prövningar kan bli som en djup natt, då själen suckar efter ljus och sol.

Synd och bekymmer är som tunga moln som döljer solen. Och de molnen kan bli så täta, att till och med dagen kan kännas som natt.

Kära själ, du som just nu befinner dig i ett sådant mörker – Jesus kan göra natten till dag för dig. ”Han är lik morgonens ljus, när solen går upp, en morgon utan moln.” Han utplånar dina missgärningar som ett moln. Se på Kristus, och du skall få uppleva en ny soluppgång över ditt liv. Om mörkret än är aldrig så tätt, kan han få solen att skina igen. Den som är i Kristus, är under Guds välbehag. I Kristus har han allt vad han behöver. Både anfäktelse, ångest, synd och bekymmer måste fly. Hans himmel är öppen. Hans ljus är klart. Hans morgon är utan moln.

Tänk, när en gång
den dimma är försvunnen,
det mörker, som omhöljer livet här!

Intelligent Design
Varför sånt hallå?

Krister Renard är gymnasielärare i matematik och fysik och författare, och bor i Uppsala.

Begreppet *intelligent design* (ID) har under de senaste åren alltmer börjat dyka upp i debatten skapelse/evolution. Vad intelligent design innebär är inte helt väldefinierat. Olika författare använder begreppet lite olika och har också varierande terminologi. Även om media under senaste året diskuterat ämnet, har man noggrant undvikit att tala om vad ID-teorin egentligen säger. Det tycks som att man huvudsakligen varit fokuserad på att visa hur korkade och dumma ID-anhängarna är. När t ex författaren till denna artikel för någon tid sedan skulle föreläsa i ämnet vid Linköpings Universitet, kallade universitetets rektor ID för ”tokerier” och på en löpsedel kunde man läsa, ”LiU-forskare rasar över extremkristen föreläsare”.

Själva grundidén bakom ID är inte på något sätt ny. Redan Aristoteles (ca 300 f Kr) påpekade att ändamålsenligheten i naturen talar för en designer. Samma tanke återfanns sedan i ett av de medeltida gudsbevisen, det s k teleologiska gudsbeviset. Enligt detta visar den ordning och synbara planläggning som tycks kännetecknа universum, att det rimligen måste finnas en planerare, en designer bakom. Företrädarna för ID-rörelsen har försökt formulera detta mer stringent och i modernare termer.

Intelligent design handlar inte om religion. Även om vi skulle kunna troliggöra att det finns en intelligent designer bakom det vi kallar kosmos, innebär inte detta att man gör ett religiöst påstående (även om ett sådant konstaterande givetvis skulle stödja tron på en gudomlig Skapare). Teoretiskt kan man tänka sig andra designers än en övernaturlig Gud. Det kan ju t ex existera en oss totalt överlägsen civilisation, som i sina laboratorier har kapacitet att till och med framställa hela universa.

Genom att avstå från uttalanden om det övernaturliga, får ID-teorin potential att komma med påståenden som ligger inom eller i varje fall nära vetenskapens domän. Genom att inte blanda in Gud eller någon speciell religion, kommer man också förbi de blockeringar som många människor har när det gäller det övernaturliga. Tanken bakom ID är således, ”låt oss först enas om vad vi kan enas om, så kan vi diskutera detaljerna senare”. Kan företrädare för olika religioner och världsbilder enas om att universum bär spår av att vara designat, har man ju kommit en bra bit på väg.

Ett vanligt argument mot ID är att kalla ID för pseudovetenskap. Evolutionister menar att ID uppträder under falsk flagg när den utger sig för att vara vetenskap. Mitt svar på detta är, ”ID är inte vetenskap (i varje fall inte strikt naturvetenskap)”. Således är inte ID pseudovetenskap. Men frågan är inte om ID är vetenskap eller ej. Frågan är om ID är sann eller ej! Om den absoluta sanningen är att en Skapare på något sätt varit involverad i universums, livets och arternas tillblivelse, ja då är detta sant, oavsett om Skaparens agerande kan studeras av vetenskapen eller ej. Vetenskapen är inte verkligare än verkligheten själv. Vetenskapens spelregler är formulerade av människan och utgör inte någon yttersta norm för vad som är möjligt eller tillåtet.

Men även om nu ID inte är strikt naturvetenskap, kan ID eventuellt så småningom utvecklas till att bli en form av vetenskap. Det finns inget tabu inom vetenskapen när

det gäller att undersöka om något är designat. Det gör ju arkeologer hela tiden. T ex när de undersöker en jämn, oval sten, och då frågar sig om stenens form är resultatet av strömmande vatten, dvs naturliga processer, eller om en mänsklig designer format den.

En styrka i ID-perspektivet, jämfört med klassisk kreationism, är att man inte behöver peta i detaljer. Evolutionister och skapelsetroende kan slå fossil och andra fynd i huvudet på varandra hur länge som helst utan att egentligen komma någon vart. Hela tiden görs nya fynd av fossil och evolutionsteorins detaljer ändras i takt med detta, och denna typ av debatt kan fortsätta hur länge som helst. Även om man vann debatten igår, väntar en helt ny debatt i morgon, utifrån nya förutsättningar. Nya argument tillkommer, och hela tiden måste man sätta sig in i evolutionsteorins senaste fynd och hjälphypoteser för att kunna bemöta den.

Frågan är grundläggande om vi på något sätt, utifrån objektiva kriterier, kan avgöra vad som är designat, dvs vad som är skapat/tillverkat av en intelligent designer. Om någon hittar t ex en räknedosa eller en klocka ute i skogen, konstaterar vederbörande direkt att föremålet är designat. Här behövs inga definitioner eller teorier. Även betydligt enklare saker, som t ex en gaffel eller en osthyvel, leder ofelbart till slutsatsen att dessa objekt är konstruerade och inte resultatet av naturliga processer (naturlagar i kombination med slump). Visst kan man tänka sig scenarier som på ett naturligt sätt skulle kunna leda fram till en gaffel, men dessa framstår som så osannolika, att ingen vettig människa skulle anse dem för trovärdiga.

Men låt oss ta ett ännu enklare objekt än en gaffel. Vi hittar tio stenar som står i en rak linje. Är detta en fornlämning eller är det resultatet av slumpmässiga, naturliga processer? Kan t ex stenarna ha hamnat där på grund av inlandsisen, som ju förflyttade enorma mängder stenblock?! Någon enstaka gång borde isen rimligen ha avsatt stenar i en nästan perfekt rät linje. Här är svaret inte längre lika uppenbart. I detta och många andra fall torde det vara svårt, för att inte säga nästan omöjligt, att säkert avgöra om det vi studerar är resultatet av slump eller design (i kombination med andra iakttagelser kan man givetvis ibland uttala sig mer säkert – t ex att vi i centrum för en cirkulär stensättning hittar en grav).

När det gäller vissa objekt och fenomen, kan vi således intuitivt, med stor säkerhet konstatera att dessa är orsakade av en bakomliggande intelligens. I andra fall kan det vara svårt, för att inte säga omöjligt att avgöra om något är resultatet av slump eller design. Frågan är nu, var går gränsen? När övergår säkerhet i ovisshet och tvärtom? Finns det någon exakt definierbar skiljelinje?

Olika företrädare för ID-rörelsen har valt lite olika utgångspunkter och terminologi. Michael Behe (professor i biokemi vid Leigh University i Bethlehem, Pennsylvania) använder ofta begreppet *irreducibelt komplexa system*. Därmed avses system som består av många delar, och som för sin funktion förutsätter att alla delarna finns och fungerar. Ett enkelt exempel är en råttfälla. Tar man bort en enda del (fjädern, ostbiten etc) så fungerar inte råttfällan lite sämre. Den fungerar inte alls. Ett biologiskt exempel är synsinnet. Det räcker inte med en ljuskänslig cell för att skapa ett användbart ”synsinne”. Den information som tas emot i det ljuskänsliga organet (hur enkelt detta än är), måste överföras till hjärnan eller motsvarande. Det krävs således nervförbindelser mellan ”ögat” och det organ som skall ta emot informationen. Men inte heller detta är tillräckligt. Det organ som tar emot informationen, måste kunna tolka denna korrekt och dessutom måste individens beteende förändras så att individen reagerar adekvat på den mottagna informationen (t ex flyr från rovfisken och inte simmar rakt in i gapet på den). Tar man nu bort en enda del av synsinnet (t ex klipper av synnerven), blir inte synförmågan 25 % sämre (eller hur många procent nu synnerven utgör av hela synapparaten). Den blir noll. Richard Dawkins (ibland kallad ”ultra-

darwinismens svavelpredikant") brukar säga att fem procents syn är bättre än ingen syn alls, tio procents syn är bättre än fem procent etc, och menar att detta tillfredsställande förklarar hur synsinnet långsamt kunnat utvecklas i små steg. Resonemanget är starkt missvisande, eftersom det inte kan förklara hur det hela startade. Givet ett primitivt fungerande synsinne (där alla ovannämnda delar finns och fungerar), ligger det givetvis något i Dawkins sätt att resonera. En individ som ser lite bättre har givetvis större möjligheter att upptäcka både byte och hot, och får därmed större chans att överleva. Men Dawkins argument kan inte förklara hur det första primitiva synsinnet uppstod, eftersom detta inte kan ha skett i små steg, där en del i taget uppstår. Alla delarna måste finnas innan synsinnet överhuvudtaget fungerar och därmed ökar chansen att överleva!

Behes argumentering är nu ungefär följande: Enligt den ortodoxa evolutionsteorin sprider sig ett nytt anlag i en population endast om det har någon överlevnadsfördel, och därmed ökar individens förmåga att skaffa avkomma. Ingen tror dock att en enda mutation skulle kunna ge upphov till något så komplext som ett fungerande synsinne (inte ens ett extremt primitivt sådant). Utvecklingen av synsinnet måste således ha skett i många steg, genom en följd av mutationer, som passar in i varandra. Problemet är att det krävs ett fullt komplett synsinne för att individens förmåga att överleva skall öka (synorganet kan vara primitivt men alla delarna måste finnas). Först då förväntar vi oss att det nya anlaget börjat spridas. Eftersom det första anlaget för det som så småningom skall bli ett komplett synsinne, ensamt inte ökar förmågan att överleva, borde det försvinna ur populationen, eller i varje fall inte spridas.

Ingen känd evolutionsteori kan förklara varför ett delanlag (t ex ljuskänsliga celler), som således ännu inte har någon funktion, bevaras i generation efter generation, trots att detta anlag ännu inte har någon överlevnadseffekt. Och inte bara bevaras, utan dessutom sprids i populationen. Sedan måste man också förutsätta att nya genförändringar (mutationer) inträffar, som utgör ytterligare delsteg mot ett fungerande synsinne (eller något annat komplext system. Alla dessa anlag måste finnas samlade hos vissa individer i populationen. Det räcker inte att en individ har anlag för ljuskänsliga celler, en annan anlag för synnerv etc. Inte heller dessa anlag tillsammans har ännu någon överlevnadsfördel (det fattas ju fortfarande delar av det kompletta synsinnet), och ändå bevaras, enligt evolutionsteorin, bärarna av dessa delanlag i högre grad än andra individer (annars skulle ju inte anlagen spridas). Och så till slut inträffar en sista mutation (i en individ som är bärare av alla tidigare delanlagen). Och bingo! Vi har nu ett fungerande organ, t ex syn. Eftersom positiva mutationer är synnerligen ovanliga, måste en mycket stor del av populationen vara bärare av alla hittills inträffade delanlag för ett synsinne. Endast om den sista mutationen inträffar i en individ som är bärare av alla de tidigare synanlagen, blir det fullträff. Det är först nu som den ortodoxa evolutionsteorin kan förklara varför det nya anlaget börjar spridas.

Visst kan man tänka sig olika komplexa scenarier, där det nya anlaget åker snålskjuts på något annat anlag, eller kanske har en annan funktion från början, men att förklara utvecklingen av alla kända organ och biologiska system på detta sätt är inte trovärdigt. För att evolutionen skall kunna utveckla irreducibelt komplexa organ tycks det som om den på något sätt måste vara lagbunden, så att den så att säga kan "planera" för framtiden. Men detta implicerar att det bakom universum måste finnas en intelligens. Varför skulle annars universums lagar vara sådana att de ofelbart (lagbundet) leder fram till något så komplext som livet och människan?! Det tycks som att existensen av irreducibelt komplexa strukturer utesluter en evolution enbart styrd av slumpmässiga mutationer och naturligt urval, dvs darwinistisk evolution.

Behes infallsvinkel är biologisk (vilket är naturligt, eftersom han är biolog). Det är

dessvärre svårt att exakt definiera begreppet irreducibelt komplexa system, vilket är en svaghet. Behe ger i och för sig många exempel på dylika system i sin bok *Darwins Black Box: The Biochemical Challenge to Evolution* (Free Press, 1996), men i vissa fall kan det vara oklart om ett system verkligen är irreducibelt komplext. Enkla system bestående av ett fåtal byggstenar, där alla dessa är nödvändiga för funktionen, kan säkert uppkomma av en slump. Andra gånger kan det finnas utvecklingsvägar som vi inte tänker på, där utvecklingen skett genom olika omvägar, som i sig inte har något med slutprodukten att göra. Dylika ”just so stories” gör emellertid att evolutionsteorin i hög grad bygger på spekulation och talar definitivt emot evolutionsteorins anspråk att vara ”den säkraste av alla vetenskapliga teorier”.

William Dembski (doktor både i matematik och filosofi, som har forskat bl a på Princeton och MIT) har en annan infallsvinkel på ID. Det är kanske inte så konstigt med tanke på att hans vetenskapliga bakgrund är helt annorlunda än Behes. Dembskis tankar kompletterar Behes och gör resonemanget mer exakt och stringent. Det är dock något svårare att enkelt förklara Dembskis kriterium för att något är designat. För den som mer i detalj vill sätta sig in i Dembskis teori rekommenderas hans bok *Intelligent Design* (InterVarsity Press, 1999).

Ateister brukar ofta ta följande exempel för att visa på slumpens förmåga att även skapa ytterst osannolika system: Antag att vi har en trädgård med en grusgång. Grusgången innehåller miljoner och åter miljoner gruskorn i olika storlekar. Sannolikheten för att gruskornen skall ligga på exakt det sätt de ligger just nu är oerhört liten (extremt nära noll). Ändå ligger de på detta sätt. Alltså kan slumpen skapa synnerligen osannolika konfigurationer. Vilket skulle bevisas.

Resonemanget kan kanske låta förföriskt, men är helt felaktigt. Att något är osannolikt bevisar i sig inte att det är designat. Gruskornens aktuella konfiguration är helt enkelt bara en av alla nästan oändligt många möjliga konfigurationer av dem, och någon av dessa konfigurationer måste ju inträffa. Och varför inte just denna?!

Två kriterier

Enligt Dembksi måste två kriterier vara uppfyllda för att man skall kunna konstatera att det handlar om intelligent design. Det första är:

1. Systemets eller föremålets konfiguration måste vara *mycket osannolik*. Det måste alltså finnas enorma mängder andra sätt att konfigurera byggstenarna (t ex atomema). Med enorma mängder avses då 50-siffriga tal och uppåt. Tar vi en omfattande bok, som innehåller 1 Mbyte information (dvs som precis får plats på en diskett), finns det 10 upphöjt till 2 400 000, dvs en etta följd av 2,4 miljoner nollor, olika sätt att konfigurera de bokstäver som ingår i boken. Om jag säger att tio upphöjt till hundra (en etta följd av hundra nollor) på ett ungefär anger antalet elektroner som tättpackade får plats i hela det kända universum, förstår läsaren säkert hur ofantligt stort tio upphöjt till 2,4 miljoner är.

Grusgångens konfiguration uppfyller utan tvekan kriteriet på att vara mycket osannolik. Men som sagt, detta ensamt bevisar inte att den är designad. Behes nästa kriterium för design är:

2. Systemet eller föremålet måste uppfylla kravet på det Dembski kallar *specificitet*. Det innebär att systemet måste uppvisa en ordning eller struktur som inte enbart är en konsekvens av systemets delar och deras inneboende egenskaper. Denna ordning måste kunna härledas till något utanför systemet, som inte är en nödvändig följd av systemets byggstenar och deras egenskaper.

En snöflinga eller en saltkristall (hur vackra och osannolika dessa än må vara) uppfyller inte kravet på specificitet. Snöflingans struktur och saltkristallens form är helt och hållet en nödvändig följd av de ingående atomernas egenskaper.

Låt mig använda grusgången för att visa vad Dembski menar med specificitet. Antag att gruskornen inom ett område av gången ligger ordnade i små högar, där första högen innehåller 2 gruskorn, nästa 3, nästa 5, nästa 7 och de följande högarna innehåller 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 37, 41, 43 och 47 gruskorn. Dessa tal utgör de 15 första primtalen (primtal är tal som bara är delbara med 1 och sig själva – 2 är det enda jämna primtalet). Sannolikheten att gruskornen självmant skall ordna sig på detta sätt är försvinnande liten, dvs kriterium 1 ovan är uppfyllt. Dessutom kan strukturen kopplas till något som inte är en nödvändig följd av egenskaperna hos de byggstenar som ingår i systemet. Systemet av primtal är inte på något sätt kopplat till egenskaperna hos gruskorn eller de atomer som ingår i dessa. Gruskorn har ingen inneboende strävan efter att ordna sig i primtalshögar. Således är även kriterium 2 uppfyllt och slutsatsen blir att de 15 små grushögarna är resultatet av intelligent design.

Ett alternativt sätt att uttrycka detta är att säga att systemet måste innehålla *information* för att vi skall dra slutsatsen att det är designat. Information är inte materia eller energi (även om information kräver materia och energi för att lagras och kommuniceras). Innehållet i en bok är inte en nödvändig följd av bläck- och pappersatomernas egenskaper. Bläck- eller trycksvärtemolekyler har ingen inneboende strävan efter att ordna sig i form av bokstäver, som tillsammans bildar en meningsfull text på något existerande språk (författaren tvingar atomerna att anta en sådan konfiguration via sin penna eller en bläckstråleskrivare). Atomerna i en cell har ingen inneboende strävan att ordna sig till en levande cell (informationen i DNA:t styr dem till att göra detta). Atomerna i en dator har ingen inneboende strävan efter att ordna sig till en dator, etc. Dessa atomer har genom en yttre styrmekanism (författarens penna, DNA:t och cellmaskineriet i cellen, de verktyg som tillverkar datorns olika delar, dvs indirekt informationen i datorns ritning) tvingats att anta den konfiguration de har. Skulle man genom hög värme förgasa boken, cellen eller datorn, har vi kvar exakt samma atomer. Skillnaden är bara konfigurationen. Denna kan nu inte längre kopplas till något utanför systemet, utan atomernas konfiguration i gasen är helt och hållet resultatet av kvantmekanikens lagar (vilka helt enkelt uttrycker atomernas och de atomära partiklarnas egenskaper). Skillnaden mellan cellen etc och gasen är inte materiell utan ligger på informationsnivån. All information är nu borta, eller om vi så vill, all specificitet är nu borta. Man kan också uttrycka det som att entropin (oordningen) uppnått sitt maximum. Allt i enlighet med termodynamikens andra lag. Intelligent design innebär således ett brott mot termodynamikens andra lag, enligt vilken ett slutet system går mot maximal oordning.

Intelligent design kan tillämpas på både universum, livet och arterna. Astronomer och fysiker har i alla tider uttryckt sin fascination över hur väldesignat vårt universum tycks vara. Arno Penzias, som 1978 tilldelades nobelpriset för sin upptäckt av den kosmiska bakgrundsstrålningen, anmärkte vid ett tillfälle (hämtat ur *Cosmos, Bios and Theos,* redaktörer: Henry Margenau och Roy Varghese, La Salle, 1992, sid 83):

> Astronomin pekar mot en unik händelse, ett universum som skapades ur intet, med den ytterst delikata balans som är nödvändig för att ge rätta förhållanden så att liv kan existera, och som dessutom har en bakomliggande (man skulle kunna säga ”övernaturlig”) plan.

För ett par år sedan (9/12 2004) kunde man i *ABC News* läsa följande rubrik, ”Framstående ateist tror nu på Gud. En av världens ledande ateister tror nu på Gud, mer eller mindre, och baserar sin tro på vetenskapliga bevis.” Artikeln handlade om filosofiprofessorn Anthony Flew, ibland kallad ”världens mest kände ateist” som nu hade börjat tro på Gud. Varför? Jo i artikeln säger Flew att biologins undersökningar av DNA ”har visat, genom den nästan otroliga komplexiteten i de strukturer som är nödvändiga för att pro-

ducera liv, att en intelligens måste ha varit involverad" i livets uppkomst.

Utifrån Dembskis kriterier är den mest rimliga slutsatsen att både universum och livet är resultatet av intelligent design. Inga av dessa kan ha uppkommit gradvis och långsamt förädlat sina egenskaper (att livet sedan utvecklats är en annan historia – jag talar om uppkomsten av den första cellen). Dembskis kriterier fungerar när vi tillämpar dem på sådant vi vet är designat, t ex av människan konstruerade maskiner. Varför skulle de då inte fungera när vi tillämpar dem på "naturens komplexa maskiner"?!

När det gäller evolutionen är det kanske inte lika enkelt. Mikroevolution kan förändra arter och även bilda nya arter. Exakt hur stora förändringar som mikroevolution kan åstadkomma kan givetvis diskuteras. Att bakterier kan bli resistenta mot antibiotika, utgör i varje fall inget bindande bevis för att bakterier kan utvecklas till människor. Dessutom, mikroevolution använder exakt samma mekanismer som man gör vid avel (vid avel är det människan som väljer vilka anlag som skall premieras medan det vid mikroevolution är naturen som väljer) och vi vet av erfarenhet att avelsarbete endast kan åstadkomma relativt begränsade förändringar. När det gäller uppkomsten av irreducibelt komplexa system förefaller det i alla fall vara fullt rimligt att tänka sig en designer.

Debatten i dag

Men om nu ID-perspektivet inte är något nytt, vad kommer det sig då att debatten om intelligent design hettat till så på sistone? Jo, man har nu mer uttalat börjat tillämpa ID-perspektivet på evolutionen. Och då reagerar omedelbart "evolutionskyrkans prästerskap". "Hädelse, hädelse", ropar man, "Tänd kättarbålen!" Evolutionisternas skarpa reaktioner mot varje ifrågasättande av evolutionens status av "helig sanning" är anmärkningsvärda och kan bara förklaras om man inser att evolutionen har två sidor. Dels den rent vetenskapliga, där det handlar om en vetenskaplig teori och inget annat. Men sedan har vi den andra, mörkare sidan, som vi skulle kunna kalla för *evolutionismen*, vilken har en religiös, fundamentalistisk underton och är en grundbult i den ateistiska ideologin. Enligt evolutionismen utgör inte evolutionen en vetenskaplig modell bland andra, utan den är ett absolut faktum, som endast den som är illvillig, korkad eller ond skulle kunna ifrågasätta (Richard Dawkins använder ungefär denna indelning i flera av sina böcker och artiklar). Detta sätt att demonisera kritiker är främmande för sann vetenskap men normalt för fanatiska fundamentalister. Läsaren erinras om löpsedeln i inledningen av denna artikel, "LiU-forskare rasar över extremkristen föreläsare". Verkliga forskare "rasar" inte. De argumenterar! De reaktioner vi idag ser mot ID från vissa biologer är inte vad man skulle förvänta sig från objektiva, förutsättningslösa vetenskapsmän. De är de reaktioner man skulle förvänta sig från religiösa fundamentalister som fått sin allra heligaste tro trampad i smutsen.

Debatten handlar således ytterst sett inte om ID kontra vetenskap. Nej konfrontationen står mellan tron på en Skapare och den ateistiska ideologin. Den står mellan tron att människan är en unik individ med fri vilja och ansvar för sina handlingar och tron att människan är ett djur, styrt av yttre impulser och genetiskt arv, ja om man skall hårddra det hela, tron att människan i själva verket är en elektrobiologisk robot. ID är inte pseudovetenskap, eftersom den inte utger sig för att vara vetenskap. Evolutionismen (definierad enligt ovan) däremot, är genom sitt anspråk på absolut sanning och tolkningsföreträde, ett extremfall av pseudovetenskap, där man inte längre förutsättningslöst söker sanningen. Man har redan bestämt vad som "får" vara sant. Eller som man lite skämtsamt brukar säga i det militära, "Om kartan inte stämmer med verkligheten, då gäller kartan."

Krister Renard

Vetenskaplig bibelforskning och kristen tro

Seth Erlandsson är bibelforskare och docent i Gamla Testamentets exegetik.

Vad menas med vetenskaplig bibelforskning och på vilka punkter skiljer sig kristen bibeltro från s k vetenskapligt vetande? Denna artikel ska försöka besvara den frågan.

Det är ingen skillnad mellan kristen bibeltro och vetenskaplig bibelforskning när det gäller målsättningen att försöka förstå vad som verkligen står i de bibliska texterna. I båda fallen är det av största vikt att studera grundtexten, ge akt på ordens och satsernas betydelse, grammatik, historisk situation och sammanhang mm. ”Det gäller att med hjälp av historieforskningens och språkvetenskapens hjälpmedel söka komma åt vad de bibliska författarna har velat säga, utan att blanda in ovidkommande och subjektiva meningar. Forskningen skall och kan vara förutsättningslös i den meningen att resultatet av undersökningen inte föreskrivs på förhand.”[1]

Men när det gäller Bibelns uppgifter om under, dvs att Gud har gripit in i historien, kommer vetenskaplig bibelforskning och kristen tro till olika uppfattningar. Varför? Beror det på att vetenskapen har tillgång till empiriska fakta som kristen tro blundar för? Svaret är nej. Orsaken är den att vetenskaplig forskning arbetar utifrån den principen att man bara kan räkna med sådana faktorer som vi kan registrera som verksamma idag. Denna princip kan uttryckas så här: ”Endast sådant är *historiskt möjligt* som vi ser hända i historien idag” och ”Nuet är nyckeln till det förflutna”. En övernaturlig faktor som Gud måste uteslutas eftersom Gud saknar analogier och inte kan bli föremål för vetenskapliga experiment. Enligt historisk-kritisk vetenskap kan endast inomvärldsliga faktorer accepteras som förklaringar till historiska händelser.

Kristen tro å andra sidan räknar med den övernaturliga faktorn Gud och har övertygelsen att Gud har uppenbarat sig ”många gånger och på många sätt” under Gamla testamentets tid och ”nu i den sista tiden talat till oss genom sin Son” och ”genom honom också skapat världen”. Så skriver Hebreerbrevets författare (Hebr 1:1-2). Till Guds under hör enligt Bibeln inte bara skapelsen utan en hel rad händelser under Gamla och Nya testamentets tid, t ex Guds övernaturliga ingripanden i samband med uttåget ur Egypten, vistelsen vid Sinai berg, den 40-åriga ökenvandringen, återinvandringen i Kanaans land, informationen till profeterna och förutsägelserna om Messias ankomst och undergärningar, som sedan uppfylls av Jesus inför ögonen på en rad vittnen och dokumenteras i Nya testamentet.

Vetenskapligt eller empiriskt kan inte en kristen bevisa att Gud finns. Inte heller kan en vetenskapsman bevisa att Gud inte finns. I båda fallen är det fråga om tro och i båda fallen tycker respektive part att det finns starka skäl för den tro man har. Vetenskapsmannen av idag tycker att eftersom Gud inte kan demonstreras och undersökas med vetenskapliga instrument, bör man bara räkna med sådana faktorer och processer som man genom undersökningar kan konstatera är eller kan vara verksamma.

Skäl för kristen tro

Vilka skäl finns då för kristen tro? Tror kristna på Kristus utan att ha någon grund för sin tro? För kristendomen är det oerhört viktigt att det man tror på är en historisk verklighet som det finns ögonvittnen till. Precis som

[1] S Erlandsson, *Förutsättningslös bibelforskning?* (Uppsala 1972), s 4.

man frågar efter ögonvittnen när man ska avgöra vad som verkligen hänt t ex i samband med en trafikolycka, går en kristen till de ögonvittnesskildringar som finns i Bibeln när det gäller att avgöra vem Jesus är och vad han har gjort.

I NT finns en rad vittnesmål från personer som personligen umgicks med Jesus. När de fyra evangelisternas skildringar av Jesu liv kom till, fanns det dessutom människor kvar i livet som var ögonvittnen till Jesu verksamhet, ”även fientligt inställda ögonvittnen som skulle ha dementerat en eventuellt felaktig undervisning som cirkulerade om Jesus”.[2] Lukas inledning till sitt evangelium visar hur noggrant han gick till väga för att ge en korrekt historieskrivning om Jesus: ”Många har sammanställt en skildring av de händelser som har fått sin uppfyllelse ibland oss, enligt vad de som redan från början var ögonvittnen och ordets tjänare har meddelat oss. Sedan jag noga efterforskat allt från början, har jag beslutat att i rätt ordning skriva ner det för dig, ädle Teofilus, för att du ska veta hur tillförlitlig den undervisning är som du har fått” (Luk 1:1-4). Genom att nerteckna vad som verkligen hade skett var NTs evangelieförfattare övertygade om att många människor skulle komma till tro på Jesus som ”Messias, Guds Son”. Johannes skriver: ”Många andra tecken, som inte är nerskrivna i denna bok, gjorde Jesus i sina lärjungars åsyn. Men dessa har blivit nerskrivna för att ni ska tro att Jesus är Messias, Guds Son, och för att ni genom tron ska ha liv i hans namn” (Joh 20:30-31).

Strobel intervjuar i sin bok ”Fallet Jesus” bl a Craig Blomberg, en av de främsta auktoriteterna på biografierna om Jesus. Blomberg påpekar att också det som Jesu motståndare sa om Jesus indirekt kan bekräfta det som står i NTs evangelieskrifter. ”I senare judiska skrifter kallas Jesus en trollkarl som ledde Israel vilse – vilket bekräftar att han verkligen utförde fantastiska under, även om de som skriver ifrågasätter ursprunget till hans makt”.[3]

Den verklighetsuppfattning som präglat vetenskapen alltifrån upplysningstiden är huvudskälet till att många vetenskapsmän ställer sig skeptiska till Bibeln och Jesus. Bibeltexter som förutsätter Guds övernaturliga uppenbarelse och ingripande i historien måste ju då på förhand underkännas som sanningsvittnen, som vi tidigare påpekat. Men om inte vetenskapen var så styrd av en ateistisk eller naturalistisk utgångspunkt, skulle man finna att Bibelns uppgifter har mycket större stöd i ögonvittnesskildringar än många andra antika texter, vars trovärdighet man inte ifrågasätter. Några exempel:

- De två första biografierna om Alexander den store skrevs av Arrianos och Plutarchos mer än 400 år efter Alexanders död 323 f Kr. Ändå anser historikerna att de i huvudsak är tillförlitliga.
- Till Jesusbiografierna i NT har vi avskrifter av avskrifter av avskrifter, en makalös mängd handskrifter som finns i behåll. ”]u oftare man har handskrifter som stämmer överens, framför allt om de kommer från olika geografiska områden, desto mer kan man jämföra dem med varandra för att räkna ut hur originaldokumentet såg ut.” ”Vi har avskrifter med början ett par generationer efter att originalen skrevs, medan det när det gäller andra antika texter kan ha gått femhundra, åttahundra eller tusen år mellan originalet och den äldsta nu existerande avskriften.” [4]
- Den romerske historikern Tacitus skrev sina *Annales* omkring år 116 e Kr. Hans sex första böcker finns idag bevarade i en enda handskrift från omkring 850 e Kr.
- Historikern Josefus levde under första århundradet. Han skrev bl a det stora historieverket *Om det judiska kriget*. Vi har till-

[2] Lee Strobel, *Fallet Jesus* (Libris 2002), s 35. Strobel låter i sin bok en rad experter komma till tals när det gäller ögonvittnenas vittnesmål om Jesus. Hans granskning av dessa vittnesmåls trovärdighet rekommenderas till studium.

[3] Strobel, s 55. Bland Blombergs läsvärda skrifter kan nämnas *The Historical Reliability of the Gospels* (Inter Varsity Press 1987).

[4] Bruce M Metzger i Strobel, s 63f.

”Den verklighetsuppfattning som präglat vetenskapen alltifrån upplysningstiden är huvudskälet till att många vetenskapsmän ställer sig skeptiska till Bibeln och Jesus. Bibeltexter som förutsätter Guds övernaturliga uppenbarelse och ingripande i historien måste ju då på förhand underkännas som sanningsvittnen...”

gång till nio grekiska handskrifter av detta verk från 900-,1000- och 1100-talet. Vidare finns en latinsk översättning från 300-talet och medeltida ryskt material från 1000- eller 1100-talet.

- Det finns mer än 5000 katalogiserade grekiska manuskript av NT, ”rena berget jämfört med Tacitus och Josefus myrstackar”, konstaterar Strobel. Handskriftsbevisen för NT är överväldigande när de ställs mot andra vördade skrifter från antiken, ”verk som dagens forskare inte har någon som helst motvilja mot att behandla som autentiska”.[5]
- Efter Nya testamentet är det Homeros *Iliaden* som det finns flest handskrifter av. De kan dateras till 100- och 200-talen e Kr och därefter.
  När man tänker på att Homeros skrev sitt epos omkring 800 f Kr förstår man att det till skillnad mot NT är ett mycket långt hopp mellan tillkomst och äldsta handskrift, inte mindre än tusen år.

Den historiska förankringen

Eftersom Bibelns berättelser om Jesus har sin grund i vad ögonvittnen har sett och hört hända *i historien på bestämda tider och platser*, borde arkeologisk och historisk forskning kunna säga något om tiden och platserna i fråga. ”Arkeologi, som ibland kallas studiet av varaktigt skräp, innebär att frilägga artefakter, arkitektur, konst, mynt, monument, dokument och andra lämningar av gamla kulturer. Experterna studerar dessa fornminnen för att få reda på hur livet var när Jesus vandrade på de dammiga vägarna i det gamla Palestina.” [6] Vad har då arkeologin kommit fram till? Minskar eller stärker fynden tilltron till ögonvittnesberättelserna om Jesus?

Innan jag besvarar den frågan bör vi ha klart för oss gränserna för vad arkeologi kan och inte kan avgöra när det gäller Bibelns trovärdighet. Andliga sanningar kan varken bevisas eller motbevisas med arkeologiska fynd. Men arkeologin kan i vissa fall bekräfta om t ex en stad blomstrade eller låg i ruiner vid en viss tidpunkt eller om en viss person verkligen hade makten i ett visst område under en viss tid. Hur är det då med berättelserna om Jesus? Bekräftas eller urholkas tilltron till NTs uppgifter av arkeologiska fynd?

John McRay (som har skrivit boken *Archaeology and the New Testament*, Baker 1991) säger: ”Det råder ingen tvekan om att Nya testamentets trovärdighet ökar precis som trovärdigheten hos vilket gammalt dokument som helst ökar när man gör en utgrävning och upptäcker att författaren hade rätt när han talade om en viss plats eller händelse.” [7]

Här följer några exempel på hur ökad kunskap inte har undergrävt utan tvärtom bekräftat NTs uppgifter:

- I Luk 3:1 nämner Lukas att Lysanias var tetrark i Abilene omkring 27 e Kr. I många år pekade forskare på detta som bevis för att Lukas inte visste vad han talade om, eftersom alla visste att Lysanias inte var tetrark utan regent i Chalkis ett halvt sekel dessförinnan. Senare hittades en inskrift från Tiberius tid (kejsare 14-37 e Kr) som

[5] Strobel, s 65.

[6] Strobel, s 102.

[7] I intervju med Strobel, s 105f.

uppger att Lysanias var tetrark i Abila nära Damaskus – precis som Lukas hade skrivit. ”Det visade sig att det hade funnits två statsmän som hette Lysanias. Än en gång visade det sig att Lukas hade alldeles rätt”.[8]

- I Apg 17:6 kallar Lukas styresmännen i Tessalonika för ”politarker”. Man trodde länge att Lukas hade fel, för man hade inte funnit några belägg för termen ”politarker” i några gamla romerska dokument. Men på en båge från första århundradet fann man senare en inskrift som börjar så här: ”På politarkernas tid ...” Ännu senare har arkeologer träffat på mer än 35 inskrifter där politarker nämns, varav flera i Tessalonika från samma period som Lukas talar om.
- När det gäller Gamla testamentet var det vanligt i samband med den historisk-kritiska bibelforskningens genombrott i slutet av 1700-talet att man påstod sig kunna påvisa en hel rad historiska misstag i texterna. På punkt efter punkt har dessa ”felaktigheter” visat sig vara helt korrekta uppgifter. När vi genom en rad arkeologiska fynd från slutet av 1800-talet fick ökad kunskap om Främre Orienten, visade det sig att en rad påståenden om historiska felaktigheter berodde på okunnighet om tiden ifråga. Likväl upprepas än idag många förlegade angrepp på Bibelns historiska trovärdighet.[9]

McRay sammanfattar: ”Arkeologin har inte fått fram någonting som otvetydigt motsäger Bibeln. Däremot är det som vi sett många skeptiska forskares åsikter som gjorts till fakta med tiden men som arkeologin visat vara felaktiga.”[10]

[8] McRay i Strobel, s 107.

[9] Bl a i Bibel 2000. I synnerhet har Danielsbokens historicitet angripits. För en kommentar till Danielsbokens uppgifter och påstådda fel, se min bok *Guds Ord och bibelkritiken* (2004), s 69-96. För en kommentar till svenska biskopsmötets bibelkommissions lista över fel i Bibeln i dess rapport *Bibelsyn och bibelbruk* (1970), se Danell, Erlandsson, Hedegård, *Det står skrivet* (Biblicum 1971), s 46-66.

[10] Strobel, s 110.

Trons roll för bibelsynen

För både den historisk-kritiska vetenskapen och kristendomen spelar tro en roll. När det gäller vetenskapens syn på skapelsen, är (som vi flera gånger visat) den trosutgångspunkten dominerande att inget övernaturligt har påverkat världen och dess historia. Denna trosutgångspunkt är så självklar att den ofta glöms bort. Att vid sin forskning utesluta en Skapare och denne Skapares ingripande i historien har ofta blivit detsamma som förutsättningslös forskning. Har man trosutgångspunkten att skapelsen har skapat sig själv, erbjuder evolutionismen den vanligaste och hittills kanske bästa teorin för hur hela skapelsen kan ha kommit till.

Men mycket ofta presenteras resultat grundade på evolutionsteorins trosutgångspunkt som förutsättningslösa, vetenskapliga fakta.

På samma sätt ligger det till med den historisk-kritiska bibelforskningen. Den har som trosutgångspunkt att Bibeln är en alltigenom mänsklig produkt. Därmed måste den på förhand avvisa Bibelns egna data om att Gud har gripit in i historien, uppenbarat sig och genom gudomlig inspiration drivit utvalda profeter och apostlar att förkunna och låta nerteckna vad de inte själva kunnat tänka ut. Bibelns teologi och andliga sanningar måste ha sitt upphov i en viss miljös tänkande, om övernaturlig uppenbarelse utesluts. Forskarna försöker därför hitta någon tid och något sammanhang som kan ha gett upphov till bibeltextens tankar. När man sedan presenterar sitt forskningsresultat, t ex att vissa kapitel förutsätter tankegångar som knappast den angivna författaren kan ha kommit fram till i sin tids miljö men som kan ha tänkts ut i en annan och senare tid, står det ofta så här i den kritiska bibelkommentaren: Dessa kapitel är senare tillägg och härstammar inte från profeten i fråga. Detta ”resultat” presenteras som ett förutsättningslöst resultat. Att det är betingat av en viss trosutgångspunkt redovisas inte.

Utifrån samma förförståelse av vad som verkligen kan ha hänt måste Bibelns under-

berättelser tolkas om så att inget övernaturligt behöver ha hänt. De kan sägas vara typiska för en viss litterär genre eller för vissa kretsars tendens att tolka naturliga händelser övernaturligt. Så här fromt avvisas ibland bibelundrens historicitet: Underberättelserna vittnar om en stark gudstro hos vissa grupper i Israel.

Deras uppsåt var att ära Gud genom att tillskriva honom mäktiga gärningar. Underberättelserna ger information om dessa människors tro, inte om vad som faktiskt har ägt rum, kan det heta i ”vetenskapliga” handböcker. Dessvärre skrivs och sägs mycket om Jesus och Bibeln som inte gör skillnad på teorier eller ren spekulation och vad vi faktiskt vet.

Ärlig forskning

Det är viktigt att ärligt redogöra för den trosutgångspunkt som såväl en kristen som en vetenskaplig övertygelse grundar sig på. Ovan har jag kritiserat vetenskapen när den som förutsättningslöst vetande presenterar slutsatser som är betingade av en ateistisk eller naturalistisk filosofi. När det gäller kristen bibelforskning, bör också den redovisa sin tro att inte bara inomvärldsliga faktorer kan accepteras som förklaringar till historiska händelser.

Hur ska då enligt min mening forskning gå till, om man har en ateistisk eller en kristen förförståelse av verkligheten?

1. All forskning bör börja med att man gör sig väl förtrogen med forskningsföremålet. Man får inte börja med att förutsätta att forskningsföremålets egna data är felaktiga eller göra om dess karaktär genom att påtvinga det egna förutfattade meningar. Det är en självklarhet för all forskning men inte alltid när det gäller bibelforskning. Också Bibeln ska man närma sig på dess egna villkor och därmed fördjupa sig i den med den vördnad som texten själv ger uttryck åt. Har texterna en verklighetsförståelse som forskaren inte delar, ska han ändå så noggrant som möjligt redogöra för textens uppfattning. Eventuell konfrontation med forskarens avvikande tankar måste anstå tills forskningsmaterialets alla data noggrant inhämtats. En sammanblandning av textens innehåll med egna avvikande uppfattningar är ett kardinalfel.
2. Bibeltexternas vittnesbörd bör man registrera med samma noggrannhet som vid en rättegång. Att avfärda vittnesmål som otillförlitliga innan man noggrant lyssnat till dem får inte ske. Man får inte på förhand utgå ifrån att vittnena vittnar falskt. Först senare, när man jämfört många olika vittnesmål, kan man ha grund för en anklagelse om osant intygande. På samma sätt bör bibeltexternas vittnesmål få komma till tals utan att man på förhand underkänner dem. En forskare med en ateistisk förförståelse får hålla inne med sin misstänksamhet om osant intygande tills han kan redovisa eventuellt andra vittnesmål som otvetydigt visar att hans misstänksamhet var befogad.
3. Metoden vid utforskandet måste anpassas till forskningsföremålet. Gäller forskningsuppgiften t ex en blomma, är det blommans speciella data som är avgörande och metoden kräver närgångenhet och ett användande av både syn, lukt och känsel. Gäller uppgiften att ta del av ett radiomeddelande måste man rätta sig efter den effekt som den sändande radiostationen har och finna sig i att sändaren bestämmer vilken våglängd som man måste ta in. Att utgå ifrån att Jesus eller en bibelbok är något annat än vad han eller den säger sig vara, försvårar avsevärt ett mottagande av vad Jesus eller bibelboken säger. Man har bestämt sig för en annan våglängd än sändarens.
4. Först sedan forskningsföremålet noggrant studerats och dess uppgifter så lyhört som möjligt registrerats, kan en konfrontation ske med andra data, om sådana finns att tillgå. När det gäller den bibliska uppenbarelsen är den, som vi tidigare nämnt, väl förankrad i historien. Det bibliska budskapet är knutet till en frälsningshistoria som

”All forskning bör börja med att man gör sig väl förtrogen med forskningsföremålet. Man får inte börja med att förutsätta att forskningsföremålets egna data är felaktiga eller göra om dess karaktär genom att påtvinga det egna förutfattade meningar.”

har ägt rum på bestämda platser och vid bestämda tidpunkter och inför många vittnen. Texterna nämner namnen på orter, länder, folk, kungar och andra ledare, krig, uppror, deportationer, ockupationer, olika folks seder och bruk, medernas, persernas och romarnas olika avrättningsmetoder etc. Alla dessa uppgifter kan konfronteras med eventuellt utombibliskt material om samma platser, personer, krig, deportationer, folktraditioner, avrättningsmetoder etc.

När tillgången på utombibliskt material var mager, trodde många forskare att de bibliska händelsernas historiska förankring delvis var uppdiktad och anakronistisk, dvs återspeglade en senare tids förhållanden. När senare tillgången på sådant material ökat har anklagelser om anakronism och uppdiktad historisk förankring visat sig sakna grund. Några exempel: Berättelsen om Josef i Egypten visar sig innehålla just sådana historiska och språkliga detaljer som harmonierar med vad vi vet om Egypten på Josefs tid. Sodom och Gomorra visar sig genom Ebla-fynden ha existerat som viktiga handelsstäder på Abrahams tid och arkeologer menar sig nu kunna bekräfta att de har legat där den grunda södra delen av Döda havet ligger, nu nästan torrlagd. Sanheribs belägring av Jerusalem är 701 f Kr bekräftas av assyriska inskrifter etc.

5. Om en forskare utifrån en ateistisk eller naturalistisk verklighetsuppfattning vill presentera en sådan rekonstruktion av Bibelns uppgifter och händelser att inget övernaturligt ska ha ägt rum, bör enligt min mening följande villkor uppfyllas:

a) Först måste Bibelns egen verklighetsuppfattning och texternas synsätt noggrant presenteras. b) Rekonstruktionen får inte sammanblandas med vad som är bibeltextens version. c) Trosutgångspunkten för rekonstruktionen bör anges. Den får inte presenteras som ett förutsättningslöst forskningsresultat när den är helt beroende av en viss förförståelse.

Kristen bibelsyn

Det framgår av namnet att den syn på Bibeln som jag kallar för ”kristen bibelsyn” hör ihop med Kristus. En kristen tror att Jesus är ”Kristus (Messias), den levande Gudens Son” (Matt 16:16), av samma väsen som Fadern (Joh 10:30; 1 Joh 5:20) och därmed tillförlig i allt. Denna övertygelse har skapats genom det bibliska vittnesbördet om Kristus. Den har inte sin grund i att kristna är mera godtrogna än andra, snarare tvärtom. Jesu första lärjungar visade länge stor skepsis fastän de om och om igen med egna ögon kunde bevittna Jesu gärningar. Jesus sa till misstroende lärjungar: ”Jag är i Fadern och Fadern är i mig. *Om ni inte kan tro det, så tro för gärningarnas skull*” (Joh 14:11).

T o m när Jesus fullbordade Gamla testamentets profetior om Messias genom att lida och dö för alla människors synder som ett fullkomligt försoningsoffer och sedan återta livet och på tredje dagen lämna graven tom, hade hans lärjungar svårt för att tro. Maria Magdalena trodde först att Jesu döda kropp hade flyttats, när hon såg att graven var tom.

Inte heller Emmauslärjungarna trodde omedelbart att Jesus hade uppstått när de hörde att graven var tom och att Jesus levde. ”Så oförståndiga ni är och *tröga till att tro på allt som profeterna har sagt*”, sa Jesus till dem

”Det bibliska budskapet är knutet till en frälsningshistoria som har ägt rum på bestämda platser och vid bestämda tidpunkter och inför många vittnen..”

(Luk 24:25). Aposteln Thomas formulerade sin skepsis sa här, när de andra lärjungarna talade om för honom att de hade sett Herren: ”Om jag inte får se hålen efter spikarna i hans händer och sticka fingret i hålen efter spikarna och inte får sticka min hand i hans sida, sa kan jag inte tro” (Joh 20:25).

De många vittnesmålen om att ”Kristus dog för våra synder enligt Skrifterna, att han blev begravd, att han uppstod på tredje dagen enligt Skrifterna, och att han visade sig för Kefas och sedan för de tolv” och ”därefter för mer än femhundra bröder på en gång, av vilka de flesta ännu lever, medan några är insomnade” (Paulus sammanfattning i 1 Kor 15:3-6) går inte att förklara bort enligt kristendomen. Också Jesu fiender medger att graven var tom på tredje dagen. Deras förklaring att Jesu lärjungar ”kom på natten och rövade bort honom” medan vakterna sov (Matt 28:13) kan inte kristna och knappast heller andra sätta tilltro till.

Den kristna tron på Kristus förutsätter många och samstämmiga ögonvittnen. De första kristna var inte vidskepliga. De trodde inte på myter och sagor. Petrus skriver: ”Det var inte några utstuderade myter vi följde, när vi förkunnade för er vår Herre Jesu Kristi makt och hans ankomst, utan *vi var ögonvittnen till Jesu majestät*” (2 Petr 1:16). Johannes skriver: ”*Det vi med egna ögon har sett, det vi skådade och med våra händer rörde vid* – om Livets Ord ar det vi vittnar. Ja, livet uppenbarades, vi har sett det och vittnar om det” (1 Joh 1:1-2).

För kristna är det ett väl dokumenterat historiskt faktum att Kristus har övervunnit döden och verkligen uppstått från de döda. Lukas skriver: ”Han visade sig för dem efter sitt lidande och gav dem många bevis på att han levde, då han under fyrtio dagar lät sig ses av dem och talade med dem om Guds rike” (Apg 1:3). Angående Skrifterna (Gamla testamentet) sa Jesus till lärjungarna efter sin uppståndelse: ”Allt måste uppfyllas som är skrivet om mig i Mose lag, hos profeterna och i psalmerna.” ”Sedan öppnade han deras sinnen, sa att de förstod Skrifterna” (Luk 24:44-45).

En kristen bibelsyn är alltså ingen självkonstruerad syn på Bibeln utan helt grundad på Bibelns syn, Bibelns vittnesbörd. Tron på Kristus kan inte skiljas ifrån detta vittnesbörd. Förtroendet för Bibeln går hand i hand med förtroendet för Kristus. Den frälsande kunskapen om Kristus kommer ju enligt kristen tro från Bibeln. Kristus hänvisar till Skriften som Faderns undervisning och det sanna vittnesbördet om honom. Han ber till sin Fader: ”Helga dem i sanningen, ditt ord är sanning” (Joh 17:17).

Han säger: ”Skriften kan inte göras om intet” (Joh 10:35). ”Om ni trodde Mose, skulle ni tro på mig, ty om mig har han skrivit” (Joh 5:46). Om sina apostlars vittnesbörd (det som blir Nya testamentet) säger han: ”Den som lyssnar till er lyssnar till mig, och den som förkastar er förkastar mig. Och den som förkastar mig, han förkastar honom som har sänt mig” (Luk 10:16).

Slutord

Underlaget för den kristna tron blir ifrågasatt och kritiserat av det vi ofta kort och gott kallar för vetenskapen. Huvudorsaken till denna kritik är att vetenskaplig forskning inte kommer åt Gud och därför inte tar med Gud och övernaturlig kausalitet i beräkningen, en förutsättning som är inbyggd i den historisk-kritiska metoden. Följden blir att man på förhand avvisar Bibeln som Guds uppenbarade undervisning och Jesus som Guds Son

med gudomlig förmåga och auktoritet. Även om denna ståndpunkt presenteras som vetenskaplig, är den inte en följd av neutralitet och objektivitet utan ett konsekvent resultat av de valda analysmetoderna.

Enligt kristendomens verklighetsuppfattning är det dårskap att bortse från Gud och möjligheten av gudomlig kausalitet. Kristna har en helt annan trosutgångspunkt än modern vetenskap. Enligt kristen tro är Gud en levande verklighet som har uppenbarat sig allmänt genom skapelsen (den allmänna uppenbarelsen) och särskilt och tydligare genom den bibliska uppenbarelsen och de ingripanden i historien som där omvittnas (den särskilda uppenbarelsen). Kristna finner att den särskilda uppenbarelsen är väl dokumenterad genom talrika ögonvittnen. I centrum för den bibliska uppenbarelsen står Kristus och hans frälsningsgärning som kulminerar med Kristi död och uppståndelse, enligt kristendomen världshistoriens viktigaste händelse.

Den historisk-kritiska vetenskapens syn har fått stort genomslag i vår tid. Den präglar undervisningen i skolor och universitet. Skapelsen studeras utan att man räknar med en gudomlig Skapare och Bibeln studeras utan att man räknar med denne Skapare och hans ingripande i historien. Bibeln blir helt och hållet en mänsklig produkt som sägs innehålla olika mänskliga tankar om Gud och världen, en del ganska bra, andra förlegade eller förkastliga.

Detta sätt att se på skapelsen och Bibeln har också trängt in i kyrkosamfund och påverkat både biskopar, präster och vanliga församlingsmedlemmar.

Den moderna vetenskapens företrädare kan argumentera för sin syn på skapelsen och Bibeln och dra fram stöd för sin verklighetsuppfattning. Likaså kan en kristen argumentera för det orimliga i att inte räkna med en gudomlig Skapare och att misstro de många ögonvittnenas vittnesmål i Bibeln.

En sådan diskussion kan klargöra de olika trosutgångspunkterna och uppfattningarna. Men hoppas man på att diskussionen ska leda till en förändrad tro hos någondera parten föreligger en skillnad. En person kan genom en diskussion vinnas för en inomvärldslig, ateistisk eller naturalistisk världsåskådning. Men ingen kan omvändas till kristen tro genom att en kristen vinner en diskussion om sann vetenskap eller rätt filosofi.

Kristen tro kan bara skapas genom det bibliska vittnesbördet om vem Jesus är och vad han har uträttat. Ögonvittnenas vittnesmål är så mäktiga och samstämmiga, att det är svårt att vifta bort dem som osanna. Dessutom tror en kristen att ”Guds ord är levande och verksamt och skarpare än något tveeggat svärd” (Hebr 4:12) och att Guds Ande genom evangeliet om Jesu död och uppståndelse har makt att föda en människa på nytt. Om de kristna säger Petrus: ”Ni är ju födda på nytt, inte av en förgänglig säd, utan genom en oförgänglig, genom Guds levande ord som består” (1 Petr 1:23).

För egen del måste jag bekänna att Bibelns vittnesbörd om Kristus har blivit mig övermäktigt. Jag kan inte resonera bort dess sanning och den visshet det har skapat att Jesus är ”Messias, den levande Gudens Son”. Jag är övertygad om att Jesus är Gud, det han själv säger och hans gärningar visar: ett med Gud Fader, utan synd, ofelbar. ”Jag vet på vem jag tror” kan jag säga med Paulus. ”Jag vet att min Återlösare lever” kan jag säga med Job. Därför är Bibeln och dess innehåll mitt stora livsintresse.

Jag tror att om det bibliska vittnesbördet i all sin rikedom utan omtolkningar nådde fram till människor, blir det svårt att stå emot. Den förlåtelse och det liv som Kristus erbjuder syndare gratis i och genom sitt evangelium tror jag är precis vad vår tids vilsna människor behöver. Därför är det så tragiskt att Bibeln i vår tid utan saklig grund blir så misshandlad. Många luras att på förhand avvisa det eviga livets ord som om det vore fråga om tvivelaktiga människotankar.

Seth Erlandsson

Vittnesbörd

I Ateisten som blev biskop

”Ett klassens ljus”, som egentligen kunnat ägna sig åt vilken akademisk bana som helst. Under sin skoltid hade han blivit övertygad om att han ville bli läkare liksom sin far. Liksom fadern, kirurgen Knut Harald Giertz, var sonen Bo ateist i unga år. Han skriver ”*Och jag hade redan börjat läsa Darwin – ….Pappa hade lite antikristlig propagandalitteratur stående i sitt bibliotek, som jag då och då plockade ned och studerade. Jag var redan så väl hemma i tyskan att jag kunde läsa Haeckels ”Welträtsel”, som man nog idag skulle anse ganska enfaldig, men som för mig kom att framstå som vetenskapens slutgiltiga ord.” ”Hemma hade jag närmast fått uppfattningen att en troende, bekännande kristen måste vara antingen dum eller ohederlig*.”

Väl i Uppsala och påbörjade medicinstudier kom hans ateism som han vuxit upp med att möta utmaningar. Under ett föredrag om Jesus av Natanael Beskow ”*kom jag till insikt om Guds existens. …Jag fick emellertid fullständigt intuitivt klart för mig att det var den kristna livsuppfattningen som stämde med verkligheten ...När jag blev övertygad om att Gud finns insåg jag också att det måste vara något fel på den mekaniska materialism som jag levde i och på vilken hela min världsbild vilade… Det stod samtidigt klart för mig att finns Gud så skall jag också tjäna honom*.”

Bo Giertz skriver vidare ”*Jo, jag har absolut räknat det som en stor nåd att jag fått vara ateist i några år. Jag vet precis hur det känns och alla argument som kan användas – och vanligen används – mot kristendomen har jag tänkt igenom själv och använt själv. Jag vet vad jag talar om. Det är inte okunnighet som gjort att jag valt den kristna livssynen. Jag räknar mina atesitiska år som en stor tillgång ty därigenom har jag ingen rädsla för ateismens argument. Jag har använt dem ofta – och kanske lite skickligare. Jag har dem i blodet*.”

Ur B*o Giertz ateisten som blev biskop* av Algot Mattsson. Tre Böcker Förlag 1991.

II Ateisten som blev präst

I en intervju i *Dagen* 20060127 ”Enligt Jonatan var humanetikerna då en förening som i högre grad än idag präglades av en hätsk antipati mot all religion i allmänhet och kristendomen i synnerhet. När han tog kontakt med dem togs han emot med öppna armar.” Jonatan Mattsson var sedan mycket aktiv i föreningen i några år men drabbades av påfrestningar och så småningom på tvivel på de ateistiska argumenten. Han hade under en tid retat sig på prästen Lars Collmar vilket ledde till en brevväxling om för det första Collmars provocerande berättelse om ateistflugan som skulle bevisa att Rembrant inte finns genom att hävda att Batavernas sammansvärjning inte var något annat än olja på duk, och för det andra C S Lewis Narniaepos, som Matsson dittills inte förstått hade en djup kristen innebörd. ”- *Jag hörde ingen röst, jag såg inget ljussken eller något annat märkligt. Men när jag genom bönen öppnade mig för Gud fylldes jag av en märklig och stark insikt. Gud är verklig!” I januari 2001 blev Jonatan Matsson präst i svenska kyrkan ”- Inte någon gång har jag ångrat den vändning mitt liv tog. Och aldrig har jag tvivlat på det fundament på vilket jag bygger mitt liv, att Gud finns. Från detta grundläggande faktum har jag steg för steg kommit fram till det mer specifikt kristna, budskapet om Jesus Kristus*.”

III Min pilgrimsfärd från atesim till teism

Här kommer en saxning från en exklusiv intervju med den tidigare brittiske ateistiske professorn Antony Flew av professorn i teologi och filosofi Gary Habermas i tidskriften *Philosophia Christi*. Flew meddelade 2004 att han blivit teist från att ha varit en känd och publicerande ateist under många år. Intervjun finns tillgänglig på nätet: www.biola.edu/philchristi.

Gary R Habermas ”V*ilka argument för Guds existens fann du mest övertygande?*”

Antony Flew ”*Jag tror att de mest övertygande argumenten för Guds existens är de som stöds av nya vetenskapliga upptäckter. …Jag tror att stödet för Intelligent Design är enormt mycket starkare än när jag först mötte det. …Det förefaller mig som om Richard Dawkins hela tiden bortser från det faktum att Darwin själv, i det fjortonde kapitlet av The Origin of Species, pekade på att hala hans argument börjar med en varelse som besatt reproduktiv kraft. Det är denna varelses existens som evolutionsteorin måste förklara. Det förefaller mig som att resultatet av mer än 50 års DNA-forskning har bidragit till ett nytt och enormt kraftfullt argument för design*.”

Magnus Landgren

Läst & kommenterat

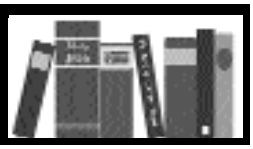

Don´t waste your life **John Piper Crossway Books 2003**

”Ni har blivit köpta och priset är betalt. Så förhärliga då Gud i er kropp!” (1 Kor. 6:20)

Så inleder John Piper sin bok. Hans förhoppning är att genom sin undervisning kunna levandegöra bibelordet och hjälpa läsaren att se uppmaningen som ett privilegium istället för något tråkigt med en bitter eftersmak.

Bokens två första kapitel använder Piper för att berätta om sin egen bakgrund och kallelse. Som liten älskade han att lyssna på sin far, som var evangelist, och redan i tidiga barnaår väcktes hans längtan att inte kasta bort sitt liv. Gud ledde honom några år senare till att bli pastor och han tjänstgör sedan 1980 i Bethlehem Baptist Church, Minneapolis.

Själva kärnan i *Don´t waste your life* är egentligen ganska lätt att sammanfatta. Pipers budskap är att människan är av Gud given ett enda liv och med det är vi kallade att i glädje förhärliga Gud och samtidigt hjälpa andra människor att göra samma sak. Gud blir som mest förhärligad i oss när vi är som mest tillfredsställda i Honom. Författarens passion går inte att ta miste på. Han vill, med besked, utmana varje läsare till att vidga sina vyer, sätta sitt liv i proportion till evigheten och aldrig upphöra att kämpa för att göra världen till en bättre plats.

En av Pipers tyngdpunkter ligger i att vi ska ha all vår glädje och stolthet i Jesu död på korset. Det kan vara motiverat att fråga vad han menar med det. Förklaringen som ges sammanfaller med den som grundläggande förklarar nåden: Jesus möjliggjorde genom sin död vår gemenskap med Gud och allt är en oförtjänt gåva till oss. Allt gott och allt ont som Gud vänder till något gott vanns åt människan på Golgata. Piper trycker på att vi, skapade varelser som fallit i synd, egentligen inte ”har rätt till”/förtjänar någonting annat än en fällande dom. Eftersom Jesu död istället möjliggör liv (och allt vad det innebär) för oss, kan vi också låta vår glädje för allt gott bottna i det Han har gjort för oss. En god vän till mig sa en gång att vi t.o.m. kan borsta tänderna för Gud. Vilken praktisk tillämpning av resonemanget!

Vi människor är kallade att förhärliga Gud. Författaren tar upp att det är möjligt både ”på jobbet, 8 till 5” och i direkt tjänst ute på missionsfälten. Han poängterar att det viktiga, om man inte vill kasta bort/förslösa/förspilla sitt liv, är att hitta en Gudscentrerad passion som man uttrycker, lever och dör för, oavsett var man är. Dock menar Piper att vår kallelse på något sätt innefattar världens onådda människor, om det så är i engagemang och utrustande på hemmaplan eller i konkret handling utomlands.

Det sista av bokens tio kapitel är utformat som en bön. Piper brinner verkligen för att utmaningen ska antas av människor världen över och mellan raderna lyser en mild ödmjukhet igenom. Med boken följer även en dvd-skiva med 45 minuters filmad undervisning. Jag tycker verkligen att Piper (eller kanske Gud genom honom, läs och pröva!) ruskar om en och lyckas med att få en att vakna lite. Budskapet är på sina ställen ganska svårtuggat och man får gott om tillfällen att rannsaka sig själv och sina prioriteringa r. Jag funderar över att det bästa sättet att misslyckas nog är att försöka ta tag i hela sitt liv på en gång… För att få fram något varaktigt tänker jag mig att förändringen måste komma inifrån/uppifrån, vi är inte kallade att gå i egen kraft, och det är inte heller det Piper menar. Men tillåt mig att, i en fri översättning och sammanfattning, citera honom: ”*Att riskera saker för Gud och Hans rike är bättre än att leva sitt jordeliv i en slags falsk trygghet som egentligen inte existerar.*”

Tror vi på Gud? Tror vi att Jesus dog på korset för våra synder och uppstod igen så att vi nu kan ha gemenskap med Gud? Då tror vi också att evangeliet är sant på riktigt, inte sant på låtsas och inte sant så där lite grann. Något darrande får vi då också dra slutsatsen att det är värt att tas på allvar…

Sara Fredh
läkarstudent vid Sahlgrenska Akademin i Göteborg